

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, 1680

190. An absolutio ab excommunicatione data sub conditione in futurum,
valide conferatur? Ex p. 5. tract. 9. res. 14.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76372](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76372)

Et ejus absolutione. Ref. CLXXXIX. &c. 109

lutio fit collata ab habente potestatem ordinariam? Ex p. tract. 10. & Misc. 1. Ref. 12.

Negativè responderet Coninch. de Sacramentis, disputatione octava, dub. 17. numero 97. Bonacina de Sacramento Pœnitentie, disputat. prima, quæst. tertia, punct. sexto, numero quarto. Leo de Iubileo, parte secunda, numero 200. Avila ubi infra, & alij.

Quia non est credendum Confessarium velle absolvere à censura non expressa, à qua etiam si esset expressa non potest licite absolvere, nisi præmissa satisfactione reali.

2. Hæc opinio est satis probabilis, sed assertivam probabilem etiam esse puto. Et ratio est, quia stante hac oblivione inculpabili, nullum adest impedimentum, neque ex parte Confessarii, neque ex parte Pœnitentis, quominus possit & valide, & licite absolvi, cum sufficiat efficax propositum satisfaciendi, quando impossibilis est realis satisfactio. Sed quando quis inculpabiliter ignorat, seu obliviscitur se teneri ad satisfaciendum, verè pro eo tempore satisfactio hæc dici potest impossibilis. Ergo pro eo tempore sufficit propositum restituendi. Ergo stante hoc proposito dicendum erit pœnitens absolutus. Et hanc sententiam tanquam probabilem admittunt etiam Doctores contrarii; & idèò Avila de Cens. parte secunda, capite septimo, disputatione tertia, dub. 9. conclusionem secundam, sic asserit. Ex secunda conclusione inferunt nonnulli juniores, quòd si aliquis est excommunicatus excommunicatione exigente satisfactionem partem, & oblitus est confiteri peccatum illud, propter quod incurrit excommunicationem, & confessus est Confessori habenti facultatem ad absolvendum à tali excommunicatione virtute Bullæ Cruciatæ, vel alterius privilegij per absolutionem generalem, quæ datur ad cautelam, verè manet absolutus à tali excommunicatione. Verumtamen quamvis hoc sit probabile, oppositum iudicio probabilius; quia non est præsumendum, Confessorem habere intentionem absolvendi à tali excommunicatione, quæ si à pœnitente manifestaretur, & absolveret ab ea sine satisfactione, vel cautione, peccaret mortaliter. Ita ille, cui ego libenter adhaereo.

3. Notandum est hic obiter id quod etiam alibi adnotavi pœnitentem in confessione etiam extra Iubileum factam, si nullam faciat mentionem censuratum, remanere absolutum ab illis, quarum sit inculpabiliter oblitus. Etiam si superior Confessarius non habuisset expressam intentionem ab iis absolvendi; quia absolutio illa impenditur in ordine ad absolutionem sacramentalem, ad quam necessaria est absolutio ab omnibus censuris etiam reservatis. Sed difficultas est an talis pœnitens remaneat absolutus ab iis, quas culpabiliter non expresserit quoties absolutio fit collata ab habente potestatem ordinariam? Et ratio est, quia absolutio ab excommunicatione pendet à potestate, & intentione absolventis. Ergò si absolventis intentio est ab omnibus absolvendi, tenebit absolutio, etiam si aliqua culpabiliter non fuerit expressa. Et hanc sententiam tenet etiam Angelus Bossius de Iubileo, sectione prima, cas. 18. numero vigesimo primo.

RESOL. CLXXXIX.

An licitè quis absolvatur ab excommunicatione irritus, licet non velit desistere à contumacia, & à peccato, per quod fuit excommunicatus?
Et an hoc intelligatur tantum de absolutione ab homine non autem de absolutione à jure?
Tom. V.

Et an per Bullam Cruciatæ, Iubileum, vel aliud privilegium concessum in favorem pœnitentis non possit absolvi irritus ab excommunicatione secus si privilegium sit concessum in favorem Confessarii, ut si sit Religiosus, &c. Ex part. 5. tract. 9. Ref. 10.

Validam esse talem absolutionem non est dubium; difficultas est an sit licita? Multi Iuristæ putant esse licitam, ut latè refert & defendit Vgolinus tabula 1. cap. 19. §. 2. num. 3. P. Suarez docet, primò si sit ab homine, posse ab eo licite tolli, iustis de causis, & observatis prudenter circumstantiis, & hoc non est contra aliquod jus divinum, aut humanum. Secundò si sit lata à jure, dicit quòd erit observanda forma assignata, si sit jure assignata, secus si prudenter rem esse considerandam, ut fiat sine peccato, S. Thom. quidem in 4. dist. in 1. 8. quæst. 2. art. 8. absolute dixit posse discretè auferri, si quis videat salutem illius expedire, in quem lata est. Et P. Vasquez dub. 18. num. 14. breviter dixit illum non esse absolvendum, nisi majus malum sequeretur, & mihi videtur, prudenter consideratis circumstantiis, posse licite absolvi aliquem ab excommunicatione irritum. Et hæc omnia docet Turrian. de censuris lib. 2. disp. 24. dub. 7. sed circa præsentem questionem ne deferat videre Philippum Fabrum de cens. in 4. sentent. dist. 25. q. 1. disp. 4. c. 8. n. 261. ubi observat ex multis licere absolvere irritum ab excommunicatione, licet non velit desistere à contumacia, & à peccato, propter quod fuit excommunicatus, & hoc quando iudex cognoscens quòd excommunicatio non prodest, sed obest, & consequenter non sit medicina, sed venenum, tunc enim si iudex cognoscat prudenter, quòd si absolvatur etiam irritus & contumax, hoc proderit ipsi excommunicato, licet poterit illum absolvere; sed hoc dicunt de absolutione ab homine, ac non de absolutione à jure. Ab hac enim dicunt nunquam licere absolvere, nisi petat absolutionem, & cesset à peccato. Tamen hoc etiam licere de excommunicatione à jure, tenent recentiores, quando in jure non cavetur, ut ullo modo absolvatur, nisi satisfaciatur, &c. quia tunc videtur facultas tota commissa prudenti iudicio iudicis, ideo si iudex expedire poterit licite ab illa absolvere, si adsint tres conditiones. Prima quòd hoc non sit in præjudicium tertij, quia hic esset actus contra iustitiam. Secunda, dummodo non ad sit scandalum, nec contemptus censuræ. Tertia, quòd sint sufficientia signa, quòd talis censura potius detrimentum afferat, quàm utilitatem, & quòd procedendo via suaviori obedientiam obtinebit; sunt enim quidam, qui magis moventur suavi admonitione, quàm rigorosa flagellatione.

2. Nota etiam quòd conclusio intelligitur de absolvente per potestatem ordinariam, & absolutam, independentem à voluntate excommunicati, unde per Bullam Cruciatæ, vel Iubileum, vel aliud privilegium concessum in favorem pœnitentis, non potest absolvi irritus. Ita P. Henriquez, & aliqui Magistri; nam usus privilegij pendet ex voluntate utentis illo, unde si non vult uti illo, non habebit Confessarius facultatem absolvendi virtute illius. Dico concessum in favorem pœnitentis, nam si sit concessum in favorem Confessarii, ut si sit Religiosus, qui absoluit virtute privilegij concessi ipsi Religioni, credo quòd absolutio erit valida.

RESOL. CXC.

An absolutio ab excommunicatione data sub conditione
K in

in futurum valide conferatur? Ex part. 5. tract. 9. Ref. 14.

§. 1. **R**espondeo, quod absolutio à censura non solum absolute, sed etiam sub conditione in futurum pendente, valide conferri potest. Ut v.g. Te absolvo ab excommunicatione, si infra quatuordecim dies, vel etas resisteris. Et ideo non desinam hic apponere verba Turriani de cens. lib. 2. disp. 24. dub. 1. ubi sic ait, absolutionem excommunicationis concedi posse sub conditione; Probatur primò ex cap. preterea, 2. de appellationibus, ubi tanquam valida censetur hæc excommunicatio, si quis iudex protulerit. Si intra viginti dies non satisfeceris, te excommunicamus. Ergò à simili possit ferri absolutio conditionalis. Idem probat Pater Vasquez à simili de eo, qui absoluit pro certo tempore, quo elapso reincidat, si non satisfecerit. Et mihi hæc sententia probatur, quia non video rationem aliquam, ob quam dicamus non posse absolutionem eo modo conferri. Ita Turrianus. Videantur etiam Suarez de cens. lib. 7. sect. 8. num. 11. Hurtado de excomm. disp. 14. diff. 2. n. 1. Coninch de Sacram. disp. 14. n. 218. Præpositus in 3. par. 9. 1. de cens. in communi dub. 15. n. 110. Henriquez lib. 13. c. 19. n. 4. & Emanuel Sà ver. absolutio ab excommunicatione, n. 2. Vnde ex his apparet refellendam esse sententiam D. Antonini in 3. par. tit. 24. cap. 7. Angeli ver. excomm. 2. n. 5. & Sylvestri ver. absolutio 3. n. 1. docentium absolutionem sic factam esse illicitam, & nullam, quia absolutio Sacramentalis à peccatis, cui videtur equiparanda facta sub conditione, est illicita, & nulla. Item rejiciendus est Avila de cens. part. 2. c. 7. disp. 3. dub. 15. docens absolutionem sic factam esse illicitam, quia est contra rationem, quod manet in suspenso, esse tamen validam, utpotè nullo jure irritam. Igitur talis absolutio data sub conditione non solum valida est, sed licita, quia absolutio sic facta nullo jure irritatur, ac proinde impleta conditione, sub qua fuit facta, habebit effectum tollendi excommunicationem, & quòd possit licite fieri probatur, quia nullo jure prohibetur, quia non positivo, cum nullum extet, nec naturali, quia sic absolvere non est contra rationem, sicut nec excommunicare sub conditione.

2. Non desinam tamen hic adnotare ea, quæ post hæc scripta inveni apud Villalobos in summa tom. 1. tract. 16. diff. 22. n. 3. ubi sic ait: [Ha se mucho de advertir que no es licito absolver debaxo de condicion de futuro: lo uno, porque es contra la costumbre de la Iglesia: lo otro, porque ha de considerarse el juez, si el reo tiene devida disposicion para absolverle, y assi dize Navarro, que no es licito. Verdader es que en caso de grave necesidad (qual seria quando despuës non pudiese aver recurso al superior) le podrian absolver assi, porque no està prohibido en derecho, y Vgolino dize absolutamente, que es licito absolver desta manera, la qual sententia tengo por muy verdadera en caso de necesidad.] Ita ille, quem etiam sequitur Philippus Faber de cens. in 4. dist. 25. q. 1. disp. 4. c. 9. n. 266.

RESOL. CXCI.

An, ut absolutus ab excommunicatione ad reincidentiam in eam reincidat, sit necessaria nova culpa?

Et an qui potest absolute absolvere, possit etiam ad reincidentiam, quamvis excommunicare non possit? Et par. 5. tract. 9. Ref. 15.

Pro robotanda doctrina hujus Ref. &

§. 1. **D**icendum, breviter, & clarè, ut semper solet, Hurtado Complutensis de excomm. disp. 14.

difficili. 3. n. 11. notat hanc questionem procedere, proinde quando v.g. absolutus ad reincidentiam, nempe ad tres dies absque conditione, & ad reliquum tempus sub conditione alicujus operis, nullo superaddito, legem quo indicetur absolutio facta sub conditione operis, non omitti culpabiliter: (ut quando dicitur, absolvo te ab excommunicatione ad tres dies, ita ut si intra tales dies eos non solvas, reincidas in eam,) an scilicet, tunc sic absolutus reincidat absque nova culpa, id est, si inculpabiliter omittat solvere, vel aliud facere, vel quia non potest, vel aliter. Hoc supposito ex Suarez & Filiucio ad dubium propositum negativè respondet Hurtado loco cit. n. 12. cui ego addo Turrianum de cens. lib. 2. disp. 24. dub. 2. Villalobos in summa tom. 1. tract. 16. diff. 23. n. 6. & ratio est, quia tunc pro reliquo tempore ultra tempus determinatum, pro quo fuit absque conditione absolutus, non absoluitur absolute, sed sub conditione operis, nullo superaddito, quo indicetur respectus ad culpam, ergo deficiente conditione, quamvis absque culpa deficiat, non perseverat absolutus, sed reincidit in excommunicationem, & non aliunde, quam ex vi sententiae, quæ fuit primò lata, ex vi cuius perseveraret, quamvis excommunicatus fecerit impotens ad solvendum, vel ad aliud opus, sub cuius conditione fuit absolutus pro illo reliquo tempore. Et ex his inferit Hurtado quòd si excommunicatus, qui non soluit debitum, & absolutus fuit ad reincidentiam ad tres dies, sive omnino absolute, seu priori modo dicto, sive pro reliquo tempore ultra tres dies sub conditione alicujus absolute, posita absque aliquo indicante respectum ad culpam, non impeditur à reincidentia in excommunicationem, ex eo quòd pars sententiae, qua consensus partis tantum potest deservire, ut sic absolutus non peccet non solvendo, quod non sufficit ut non reincidat, quia reincidit ob antiquam culpam, & vi antiquæ sententiae, & absque nova culpa requisita, ut defectu conditionis requisitæ ad perseverantiam absolutionis, impeditur tamen quando fuit absolutus sub conditione actus omitti culpabiliter, quia consensus partis efficit, ut omisso illius actus sit inculpabilis, ac proinde ut non deficiat conditio, sub qua facta fuit absolutionis perseverantia.

2. Verum his non obstantibus contrariam sententiam tuentur Avila de cens. 2. par. cap. 7. disp. 3. dub. 24. Henriquez lib. 13. c. 29. n. 2. Navarrus c. 27. n. 277. & alij, quia nemo potest de novo ligari aliqua excommunicatione sine novo peccato: atqui cum talis fuerit verè absolutus ab excommunicatione, non potest in eam reincidere nisi de novo ea ligetur, ergo opus est novo peccato.

3. Dices majorem solum esse veram, quando nova excommunicatio infligitur, secus autem esse quando prior redit, quæ non fuit absolute ablata, sed solum pro certo tempore, & pro reliquo tempore sub conditione, qua non posita, eadem excommunicatio propter idem peccatum redit. Sed contra, vel medio illo tempore excommunicatio fuit solum suspensa, ita ut secundum se, & quasi in actu primo verè manserit, ita tamè ut nullum habuerit effectum, sicut solet interdictum suspendi, & hoc dici nequit, quia secundum jus ordinarium, & communem sententiam, excommunicatio non potest ita suspendi, nisi in quibusdam casibus ad certum aliquem effectum: vel est absolute sublata, & tunc impossibile est redeat, nisi de novo producat, quod nihil est aliud quam absolutum de novo iterum excommunicari, quia intelligi nequit, quomodo id quod semel verè destructum est, redeat, nisi de novo producat, ea ratione qua produci potest, parum autem facit ad rem, sive dicatur esse eadem numero excommunicatio, sive sit verba (de quo nolo jam disputare) quia sive hoc sit illud